

Reakce zinku se sírou

ZÁKLADNÍ INFORMACE

Vhodná cílová skupina	Žáci 8. ročníku Žáci 9. ročníku Žáci středních škol Žáci gymnázií
Tematické celky	Chemické prvky Chemické reakce
Druh pokusu	Demonstrační Prezentační
Možná nebezpečí	Výbuch / požár Popálení (teplo / chlad) Mechanické poranění
Míra rizika ohrožení zdraví	Velmi vysoké riziko (!!!)
Časová náročnost pokusu	10 minut

PRAKTICKÉ PROVEDENÍ POKUSU

Potřebné vybavení a pomůcky

Požadavky na pracovní místo	<ul style="list-style-type: none"> • Laboratoř • Stabilní pracovní stůl • Digestoř • Nehořlavá podložka
Laboratorní pomůcky a přístroje	<ul style="list-style-type: none"> • Nehořlavá podložka (keramická síťka) • Trojnožka • Tyčový zapalovač • Laboratorní lžička
Havarijní a sanační prostředky	<ul style="list-style-type: none"> • Lékárnička • Práškový nebo sněhový hasicí přístroj • Miska nebo kbelík s vodou • Hadr a úklidové prostředky

Reakce zinku se sírou

Použité chemikálie nebo vznikající produkty			
Název látky	Vzorec	Nebezpečná vlastnost	Značky nebezpečnosti
Síra	S	<ul style="list-style-type: none"> • Dráždivé nebo s narkotickými účinky • Hořlavé a samozápalné 	
Zinek práškový pyroforický	Zn	<ul style="list-style-type: none"> • Hořlavé a samozápalné • Nebezpečné pro vodní prostředí 	
Sulfid zinečnatý	ZnS	<ul style="list-style-type: none"> • Žádné nebezpečné vlastnosti 	

Pokyny pro provedení pokusu	
Pracovní postup	<p>Připravíme směs práškového zinku a práškové síry v poměru hmotností 2 : 1. Dvě až tři lžičky směsi nasypeme do středu keramické sítky položené na trojnožce. Plamen zapalovače přiložíme k hromádce připravené směsi. S oslnivým zábleskem proběhne exotermická reakce.</p>

Reakce zinku se sírou

BEZPEČNOST A OCHRANA ZDRAVÍ PŘI PRÁCI

Pokyny pro bezpečné provedení pokusu

Potřebné ochranné pomůcky	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Pracovní obuv chránící před chemickými látkami ✓ Ochranný oděv (plášť / zástěra) ✓ Ochranné brýle ✓ Rukavice z nitrilové pryže (vrstva 0,11 mm)
Práce s použitými látkami	Dodržovat na pracovním místě čistotu a pořádek. Použít pouze nezbytně nutné množství látky. Při manipulaci se sírou dbát na to, aby nedošlo ke kontaktu s kůží. Stojánek s reakční směsí umístit dál od okraje pracovního stolu.
Používání laboratorních pomůcek a přístrojů	Vhodné je použití laboratorního zapalovače z důvodu nutnosti delšího ohřevu směsi než dojde k jejímu vzplanutí.
Práce s hořlavinami a plyny	Se sírou manipulovat se zvýšenou opatrností a mimo dosah zdrojů zapálení (při přípravě reakční směsi). Při zapalování reakční směsi je nutné mít stažené sklo digestoře, protože po zapálení dochází k rychlému vzplanutí a rozletu žhavých částic. Za účelem ochrany před vznikem popálenin je nutné použít rukavice a mít upnuté rukávy. Reakční směs zapalovat výlučně tyčkovým zapalovačem.
Likvidace odpadů	Vzniklý sulfid zinečnatý po vychladnutí uložíme do uzavřené odpadní nádoby s příslušným bezpečnostním označením a necháme zlikvidovat specializovanou firmou (H411 Toxický pro vodní organismy, s dlouhodobými účinky).
Zakázané činnosti – VAROVÁNÍ	<p>Vyvarovat se zviření kovového zinku – při styku se vzduchem se může samovolně vznítit.</p> <p>Je zakázáno provádět tento pokus alternativním způsobem nebo za použití jiného pomůckového vybavení, než jak je uvedeno v tomto metodickém listě.</p>

Reakce zinku se sírou

DIDAKTICKÁ ČÁST

Vysvětlení podstaty pokusu	Zinek reaguje se sírou za zvýšené teploty za vzniku sulfidu zinečnatého. Po zahřátí a zapálení směsi dochází k bouřlivé reakci doprovázené výrazným světelným (záblesk) i tepelným efektem. $\text{Zn} + \text{S} \rightarrow \text{ZnS}$
Ověření správného provedení (výsledku)	Po zapálení reakční směsi dojde k bouřlivé reakci s výrazným zábleskem.
Praktické souvislosti pokusu	Pokus lze využít k demonstraci chemické změny. Rozdíl ve vlastnostech výchozích látek (směsi práškového železa a práškové síry) a produktu (vzniklého sulfidu zinečnatého) lze ukázat ve dvou zkumavkách s vodou. Do první nasypeme trochu reakční směsi (železo klesá ke dnu a síra plave na hladině) a do druhé výsledný produkt reakce (nedojde k rozdělení na výchozí látky).

Tento metodický list byl vytvořen v rámci řešení projektu TL02000226 "Evaluace postupů pro bezpečnou praktickou výuku chemie ve školách", který byl podpořen Technologickou agenturou ČR.

Bude-li tento chemický pokus proveden za dodržení všech výše uvedených pokynů, jedná se o bezpečný a didaktický ověřený postup ve smyslu normy ČSN 01 8003.

Další informace naleznete v online databázi e-BEDOX na <https://ebedox.cz/>

© Fakulta biomedicínského inženýrství ČVUT v Praze

© Znalecký ústav bezpečnosti a ochrany zdraví, z.ú.

© Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

Vytvořeno v roce 2022

